

Jindřich Kabát

GROH

Jindřich Kabát

GROH

Jindřich Kabát

GROH

Autor a Nakladatelství ČAS děkují panu Karlu Janečkovi za laskavou podporu při vydání této knihy.

© Jindřich Kabát, 2013

Editor © Josef Pepson Snětivý, 2013

Cover & Layout: © Nakladatelství ČAS, Alena Laňková, 2013

© Nakladatelství ČAS, www.nakladatelstvicas.cz, 2013

ISBN 978-80-7475-023-6

SMYČKA

Volnost

S Grohem se to mělo tak, že ho jednou prostě vyplivlo potrubí.

Příměstské potoky končily u periferie velmi často svedené přímo do čističek, které pak vodu odváděly dál pod město. Ale toto potrubí, to byl vlastně spíš obyčejný podzemní tunýlek. Potok, který se mohl po staletí údolím obtáčet mezi vrbami, dnes neměl šanci podplout pod domy a celou novou výstavbou. Občas to byl takový divoký potok, pak chvíli redukováná říčka podél hlavní silnice, která nakonec přecházela na krátkou chvíli do podzemního potrubí.

Bylo možné, že Groh někde před systémem potrubí ani netušil, kde je. V každém případě započal tuto cestu tak nešikovně, že když se vynořil z otvoru, mohl mluvit o štěstí, že ho okolostojící dělníci vytáhli, plácli do zad, aby se nedusil, a když se nadechl, dali mu napít.

Jeho další zvyklosti to příliš nezměnilo. Co se epizody týče, nebyl si jist, jestli si ji správně pamatuje, anebo ne.

Rozložil si věci na trávu před sebe. Doleva položil krabičky s víčky. Každé víčko mělo jinou barvu a ne vždy víčko pasovalo přesně ke krabičce. Proto byla víčka ještě přichycena sadou gumiček.

Napravo si dal nůž, batoh a věci, u kterých si neuvědomoval, co přesně znamenají, ale k tomuto rozložení snadno dosažitelných prvků kolem se nehodily. Seděl s nohama pod sebou v jakémsi tureckém sedu a uvědomoval si, že je to nepříjemné a měl by si sednout jinak. Ale věděl, že by ztratil přehled nad všemi věcmi kolem, a tak jen nohy natáhl a položil je do pomyslné uličky mezi věci na levé a pravé straně.

Potom otevřel krabičky s máslem, kouskem sýra a salámu, pudinkem, tvarohem, chlebem a kusem melounu. Nebyl si úplně jist, jak tam to jídlo přišlo, ale nepřemýšlel o tom.

Měl radost. Takovou neznámou radost.

Díval se přes louku pod tratí, kam usedl, dolů na křižovatku a domy na hlučném předměstí. Nebylo ještě horko a slunce pod mrakem zdaleka ještě nepálilo.

Pozoroval křižovatku, mechanicky sledoval autobusy, které najížděly větším okruhem do pravotočivé zatáčky, a malá auta, která projížděla malým obloukem. Nepřemýšlel o tom. Pravou rukou mechanicky nahmatal nůž, pak se teprve předklonil, podíval se na něj a střenku vyndal. Nabral máslo a chvíli levou rukou hledal chleba. Podal si ho a mázl na něj máslo. Chléb nebyl nakrájený a kousek másla na čtvrtce bochníku vypadal nesouměrně. Rozetřel ho přesto po celé střídce a zakousl se do něj. Pak se otočil k ostatním krabičkám a vybíral jedno jídlo po druhém a přikusoval je společně s chlebem.

V půli se zarazil a snažil se jíst chléb jen odshora, aby odkousal část namazanou máslem. Když se mu to povedlo, zakrojil ji, chléb teprve tehdy rozkrájel a každý krajíc znovu namazal. Krajíce dal volně do trávy na zem, na pravou stranu. Složil nůž a pozoroval vše kolem. Nevěděl, kde začít, pak sáhl po chlebu a nakonec začal jíst jakoby zamyšleně v podstatě podle toho, co mu přišlo pod ruku.

Jedl téměř hodinu, pomalu. Měl žízeň, a nic k pití. Pak pomalu vzal zbylé obaly, zmačkal je, dal je do pytle, zvedl se, oklepal kalhoty od drobků a vyšel k bývalé vlakové stanici, která byla nahoře nad svažem.

Před pokladnou dřevěné boudy byl kohoutek na vodu, došel k němu, otevřel jej a pil. Pak vysypal pytel do nádoby na odpadky a vrátil se znovu na travu. Lehl si a přikryl si hlavu prázdným batohem. Zahalila ho tma a pach impregnovaného plátna, hůře se mu dýchalo. Odhrnul si kousek plátna nad nos, ale sluneční paprsky mu pronikly tak prudce do očí, že si je rychle rukou zastínil. Asi půl hodiny takto pohyboval rukou a zkoušel vhodnou polohu. Pak usnul.

Probudil se horkem. Byl podvečer a měl znovu hlad.

Došel znovu dolů mezi obchody. Asi dvě hodiny procházel ulicí a hledal krabičky, které měl obvykle zasunuté někde mezi průjezdy, když si jich nashromáždil větší zásobu. Pak s nimi obcházel celou řadu obchodů a většinou do nich něco dostal. Vše si srovnal do batohu a znovu došel na stejné místo na trávníku. Rozložil krabičky na levé straně a nůž si dal doprava. Jedl. Nakonec se došel napít na nádraží.

Začalo se mu chtít na záchod, a tak přešel trať a začal močit ze stráně dolů. Sledoval pramínek vody, dokud se nedotkl většího kamene. Pak si zapnul kalhoty, otočil se a znovu se došel napít. Seděl chvíli u stanice a díval se na koleje.

Vrátil se zpět na trávu a sledoval auta dole. Když se setmělo, sešel na křižovatku a pomalu vystoupal na protější kopec nad městem. Sedl si do staré budky, která tu zbyla po hlídači čehosi. Mohl to být i zahradní domek. Byla zde prkenná podlaha a na ní linoleum. Většinu plochy zakrývaly dvě masivní matrace s květinovým vzorkem a na nich další dvě bez vzorku. Celkem čtyři stejné matrace vytvářely monolit, vyplňující místnost téměř do výše okna. Ale mezi nimi a okenní stěnou byla mezera, kudy se dalo projít. Pod oknem byl také jakýsi pult nebo kdysi snad stůl. Byl prázdný. Pár věcí bylo u stěny dole pod ním, ale jejich obrysy bylo těžké rozeznat. Okno mělo pevné okenice, které šly zevnitř zavřít. Ale teď byly dokořán a upevněné tak, aby se nedaly větrem rozhýbat. Z okna se naskýtal pohled na velký kus louky a pak na vršky stromů parku, který se svažoval někam dolů, takže byly vidět už jen vrcholky jehličnanů a občas košaté koruny planých ovocných stromů. A za nimi jen nepatrně v obrysech střechy a malé věžičky velmi vzdálených budov města.

Obloha potemněla. Seděl a díval se někam do dále. Město se rozsvěcovalo pomalu a jednotlivé reflektory pomalu přemísťovaly masu světla doleva, doprava, doprostřed. Ale muž byl natočen kamsi nad obzor. Pozoroval to místo několik hodin. Nakonec se zvedl a došel se vymočít. Pak se vrátil a usnul. Bylo už asi pozdě dopoledne, když se probudil. Nový den.

Groh se narovnal, chvíli vdechoval teplý vzduch a díval se znovu někam nad město. Pak se pomalu rozhlédl kolem. Chvíli si rovnal krabičky, které tu zbyly z minulosti. Zvažoval, jestli je má použít, anebo vyhodit. Svým způsobem nesnášel nečistotu, na druhé straně mu takové věci byly trochu lhostejné. Vydloubl prstem zbytek sýra a přičichl k němu. Nevěděl chvíli, co udělat, nechtěl si prst olíznout, ale utřít ho nebylo kam. Pokusil se znovu sýr zastrčit do obalu.

Začalo se mu chtít na záchod. Nesnášel chodit někam do křoví, navíc se od dětství potřeboval vždycky potom umýt, což mu působilo neskutěčné praktické problémy.

Sešel dolů na hlavní ulici a chvátal až na roh, kde byla ubytovna a sklady městské sociální pomoci.

Prošel bez jediného slova kolem vrátného.

Groha tu znali.

Byl jedním z mála, kteří nikdy nepili alkohol. Nikdy od nich nechtěl jídlo. Měli ho v evidenci, ale vlastně ani nebyl jejich klient v pravém slova smyslu. A také ani nevěděli, jaké je jeho skutečné jméno, protože doklady, které od něj měli, nebyly čitelné. Ale to bylo každému jedno. Nikdy nechtěl nic navíc, byl velmi nenápadný. Dostával hodně oděvů, které měli ze sbírek ve skladě. Byli rádi, že sem vůbec někdo přijde a bere si, co sám chce. Sklad a služba byly zřízeny v době, kdy se všechny podobné instituce stěhovaly na periferii, kde nikomu nevadily.

Oděvů spotřeboval překvapivě hodně, protože je často měnil a samozřejmě nikdy nepral. Pravidelně se sem chodil vykoupat anebo jako dnes na záchod.

Občas mu dali nějakou práci, když přišly bedny s věcmi, které bylo třeba vyložit do skladu, dokonce výjimečně zaplatili.

Nabízeli mu nocleh. Nikdy ho nechtěl.

Groh se celý umyl a vysprchoval, pak si šel pro další šaty. Skladník mlčel, mlčeli tak od počátku.

Oblečený došel Groh ven na dvůr a pomalu přešel kolem kanálku, který bublal. Opatrně ho obešel a díval se na vodu, která z něj začala vytékat. Pozoroval vodu a stružku, která si razila cestu směrem k bráně a k jinému kanálu na ulici.

Na druhé straně šedého dvora byla další stavba, podobná jakémusi místnímu skladišti. Dveře byly zavřené, ale okno šlo pootevřít a vlézt dovnitř. Tuhle cestu mu kdysi ukázal předchozí vrátný, sám by ji nenašel. Uvnitř panoval strašlivý pach dehtu a nějaké dezinfekce. Jen díky tomu tu nic nemohlo hnit.

V sousední velké hale byl sklad jako takový.

Obrovské množství obalů. Krabice velké asi jako na boty byly největší, všechny ostatní byly jakoby násobkem menší. Asi dvacet, možná třicet velikostí, některé jako dlaň, jiné jako na knoflíky, větší možná na mýdla nebo snad na drobnou kosmetiku.

Groh stál a pozoroval obrovskou stěnu a tisíce krabiček, napěchovaných v mnoha řadách zřejmě od zadní stěny až sem k němu. Stál a sledoval každou velikost krabičky zvlášť.

Stál tu přes hodinu, pak si vybral šest různých druhů i s víčky, naskládal je do batohu a odešel. Nahoře nad střediskem se tyčila na místní poměry obrovská hora. Vždycky, když Groh odcházel s krabičkami přes dvůr anebo zadem, díval se nahoru s pocitem, že odtamtud něco spadne.

Seděl znovu na stejném místě na louce, stmívalo se. Na pravou stranu si dal nůž a na levou pomalu vyndával krabičky s jídlem. Dnes měla každá jinou velikost. Nejdále dal nejmenší, velkou doprostřed a zbytek rozprostřel náhodně. Po chvíli si přesunul největší nejbližší. Tak se krabičky téměř seřadily od největší k nejmenší, směrem od něj. Bylo ale nutné druhou a čtvrtou vyměnit, protože nezapadaly do této posloupnosti.

Zvedl je a chystal se je vrátit. Pak se zarazil a pozoroval znovu neúplnou řadu se dvěma chybějícími krabičkami. Seděl, díval se upřeně někam mezi papírové obaly a dvě krabičky v rukou žmoulal a přendával. Pak je položil napravo a sledoval nůž. Chvilí s ním otáčel, nakonec ho dal souběžně s nohou, ale opačně než včera. Konečně se vrátil ke dvěma „nejasným“ krabičkám a vrátil je tam, kde byly na počátku. Otevřel je a pak začal hledat chléb. Nebyl tam, ale našel rohlíky. Začal jíst.

Dojedl.

Prázdné krabičky chvíli jen tak posunoval.

Nakonec je seřadil podle velikosti, pak je zmačkal, dal je do batohu a šel se napít. Chvilí poseděl na nádraží, pak se došel vymočít mezi keře a znovu se vrátil na travu. Ruch na ulici začal slábnout, bylo pozdě. Občas projela tramvaj. Obchody zavřely už dávno.

Groh pocítoval znovu hlad.

Sešel dolů, chvíli stál na chodníku, pak přešel na druhou stranu směrem ke své boudě. Došel asi doprostřed protějšího trávníku a sedl si. Tráva byla lehce navlhla. Seděl a díval se dolů na ulici. Seděl do svítání. Pak už začala jezdit auta s náklady do obchodů.

Sešel dolů a nachystal krabičky ze zásob, které si dříve udělal.

Když obešel ulici a vrátil se na stejné místo, stál, jako by mu nebylo jasné, kterou možnost zvolit. Nalevo velká louka a nahoře trať, napravo druhá louka a nahoře skladiště a bouda.

Přešel nalevo a došel pod nádraží. Vyndal si krabičky a položil je před sebe. Pak si sedl tak, aby mu nešlo slunce do očí, a nachystal si nůž na pravou stranu. Jedl.

Došel se napít na nádraží a vymočil do křoví.

Přešel na druhou stranu mírným svahem dolů, mírným svahem nahoru, vlezl do boudy, hodil batoh i s odpadky do kouta, natáhl se a usnul.

Slunce svítlo naplno a Groh se probudil propocený. Měl žízeň a nutně potřeboval na záchod. Popadl batoh a spěchal mírným svahem dolů k domům. V ubytovně pro něj měli nějaké věci, ale on je odmítl.

Pak se myl a pil vodu z umyvadla.

Vyšel na ulici a nachystal si krabičky ze skladu. Vzal si i menší zásobu.

Šel po druhé straně chodníku, než jak chodíval obvykle, a mlčky se vyhnul novému obchodu, kde ho neznali. Dva prodavači stáli před obchodem a cosi mu říkali. Minul je a zabočil vedle a pak ještě do tří obchodů, kde mu dávali často jídlo. Bylo dusno. Ale horko ve dne a zima v noci, konec léta.

Došel po levé straně ulice k louce pod nádražím a vyšel nahoru. Sedl si a chvíli se díval na keře, za které chodil močit. Popošel pod vzrostlejší akáty. Byl tam chládek, ale vlhká země a plevel.

Zůstal sedět, kde byl, a začal si vyndávat krabičky doprava vedle sebe.

Chvíli seděl a upřeně se na ně díval, pak je po jedné bral, otevíral a dával podél sebe nalevo. Chléb v největší krabici byl stranou, ostatní krabičky netvořily žádnou posloupnost. Přesunul si chléb nejbližší a nejmenší krabičku se sýrem naopak dal co nejdále. Ostatní uprostřed nechal, i když nějak velikostmi neodpovídaly. Díval se na ně. Neměl hlad.

Utrhl kousek vína a rozmáčkl hrozen. Kapka sladké dužiny mu tekla po prstu. Nechal ji. Nebyl schopen ji olíznout a utřít do šatů ji nechtěl. Začal hledat v batohu a našel jen staré obaly ze včerejška, které zapomněl vyhodit, protože usnul.

Jeden roztrhl a pokoušel se do něj utřít prst. Karton byl tvrdý a spíše sladkou šťávu rozmazal.

Na dlaň mu sedla vos a začala se brodit v tekutině. Groh ji pozoroval. Neprojevoval žádnou obavu, jestli dostane žihadlo, nebo ne. Na malou chvíli jako by ji chtěl sevřít v dlani. Pak si ruku i s vosou otřel o trávu a znovu si již čistší dlaň otíral o kalhoty.

Lehl si a díval se do nebe. Ležel asi hodinu.

Z nízkého slunce se dalo usuzovat, že bude pozdní odpoledne či podvečer. Groh neměl hlad a nebyl si jist, jestli má, nebo nemá jít znovu po obchodech.

Došel se napít na nádraží a sešel na louku.

Pak se vymočil ve křoví a vrátil se ke své boudě. Čas postupoval, ale stále bylo světlo. Mezi ním a střediskem služeb byla řada domů. Rozhodl se, že je tentokrát obejde odshora. To znamená, že bude muset stoupat kousek po louce, pak se vyhne několika starým, oploceným zahrádkám a dostane se k jakési masivní, ale nízké budově. Nějaká bývalá továrnička či skladiště. Obešel seshora tuto zvláštní pevnost a dostal se do ulice, kde níže bylo středisko. Pevnost byla poslední budovou v řadě. Také asi poslední obývanou. Všechny pod ní měly jen šedivé stěny bez oken a jedny dveře; okenice, pokud tam vůbec nějaké byly, byly už delší dobu přebité prkny. Středisko sociální pomoci se nacházelo na druhé straně a ústilo do ulice přes soustavu dvorů a menších uliček ve vnitřním prostoru. Nad ním se tyčila zase jen ta obrovská skála.

Ted' stál Groh o něco výš a díval se od skladu na vrchol. Odtud nevypadal tak vysoký. A hlavně: kolem místa, na kterém byl sklad nějakých kabelů, byla celá vyvýšenina zarostlá křovím a planými stromy. Ze skály se svažoval velice strmý kopec přímo na ulici před skladem.

Groh se po něm vydal nahoru. Už v polovině sotva dýchal. Nakonec dolehl až na vrchol. Byla tu vysoká věž, vlastně stožár. Takový, který slouží pro dálkové vedení silnějších kabelů. Ale byl prázdný. Naproti, přímo na druhé straně silnice u skladu, byl druhý, dokonce snad ještě mohutnější a vyšší. Svařená železa, podobná jako ramena jeřábů. Ale kabely už nikde. Místo toho desítky masivních cívek.

Všechno se zakopává pod zem.

Groh si bezmyšlenkovitě sedl na přibližně půlmetrovou tyč, která vyčnívala vodorovně před cívkou, a chtěl si vyndat jídlo. Ale tyč, snad jakási rukojeť či sklápědlo, se pod ním sklopila a odsunula dva velké dřevěné klíny, které držela pod několikasetkilogramovou cívkou s navinutým kabelem. Cívka zapraštěla a dala se do pohybu, protože vlastně stála a byla opřena jen o klínky kousek nad svahem. Groh prudce uskočil stranou a pak se stejně rychle vrátil a snažil se držet brzdu zvednutou tak, aby dřevěné špalky nebyly sklopeny, ale znovu činily překážku. Cívka se bez problému zastavila.

Groh se s hrůzou díval na cívku a pak dolů, kam se mohla zřítit. Jeho strach z něčeho padajícího by byl naplněn.

Čím déle však stál, tím jasněji si uvědomoval, že by se kromě rachotu vůbec nic stát nemohlo. Skála byla celá obrostlá stromy, zejména nad střediskem. Tam by cívka určitě nedojela. Jediný možný směr, kudy by se kutálela, byl prudce dolů a přímo na onu pevnost, jenže to bylo dnes také spíše skladiště. A v něm zřejmě nikdo nebyl. Nalevo byl val hlíny a navíc v ulici nebylo už vůbec nic kromě zavřených objektů. Ale o tom Groh nepřemýšlel. Jen kdesi, kdesi se usadila jiskřička nevyřčené otázky, co by se stalo, kdyby znovu cívku odbrzdil.

Otočil se nad stráž, sešel dolů, vymočil se a usnul.

Od té doby už sem nechtěl chodit.

Ráno vyšel Groh znovu až pod trať. Tráva se koupala v rose. Postavil se a chtěl nějak využít toho ranního klidu. Ale cítil napětí po celém těle a měl chuť vstát a někam odejít, zmizet z té zvláštní situace. Nakonec zůstal sedět.

Zpovzdálí se ozvalo dunění. Byl to rytmický zvuk. Groh na něj ne-reagoval, ani když se stal silnějším a stále se přibližoval. Dunění bylo cítit i v zemi a koleje nad ním rachotily. Bylo jasné, že se něco musí přibližovat po železnici. Na zastávce nad ním byl jen vodovod a jedno světlo nad kolejemi, lavice bez opěradla a budka, která byla zpola otevřená, ale nebylo jasné, co je uvnitř. Trať vedla z města sem na předměstí a pak se napojovala na jiné – menší – předměstské nádraží. Byla

to dvoukolejka, ale vlak po ní jezdil jen občas. Měl obvykle jen dva transportní vagony a malou posunovací lokomotivu na naftu. Tentokrát jelo něco jiného.

V zatáčce se objevil malý osobní vlak se třemi vagony, který tu ještě nikdy nejel.

Groh se otočil a všiml si každého detailu: temně hnědý tažný vagon s výfukem naftových plynů nad střechu, zdvojená světla, stěrače, černé nárazníky, kývající se spojovací zařízení, červená krytka čehosi nad středem střechy.

Otočil se zprudka stranou, směrem k údolí.

Vlak odjel.

Zvedl se, sešel dolů na ulici, vydal se směrem k obchodům, ale po pár metrech přešel na druhou stranu a vracel se. Pak vystoupal ke své boudě a otevřel.

Našmátral batoh a zjistil, že je plný použitých obalů i nových krabiček. Staré papíry vyndal a největší obal napěchoval ostatními. Stále mu nešly zavřít do jedné velké krabice, víko se otevíralo a nešlo prostě oddělit staré obaly a nové krabičky. Vyndal tedy vše použité ven a položil to na kus prkna pod oknem. Pak se teprve natáhl a čekal. Trochu oddychoval a pozoroval obrysy obalů.

Jako by ten správný čas ještě nepřišel.

Došel se vymočít k parčíku pod skladem. Pak se vrátil a vzal krabici s odpadky. Odnal ji až dolů do prvního koše na ulici.

Byla tma, když se vracel nahoru.

Vlezl dovnitř, lehl si tentokrát na zem a usnul.

Probouzel se pomalu. Bylo to neobvyklé. Nejprve měl pocit, že neví, kde leží a jaká je denní doba. Navíc mezera mezi zdí a matracemi, kde ležel, byla malá. Jako by splynulo už mnoho dní. Cesta pro krabičky, nádraží, voda, bouda. Ale je večer, nebo ráno?

To vytvořilo nečekanou otázku. A přitom to byly dvě věci, které obvykle skoro ani nevnímá. Tím méně, aby se jimi zabýval.

Slyšel nějaké zvuky zezadu, asi od pevnosti. Byla tma. Podíval se škvírou ve dveřích a uviděl zvláštní světlo vysoko nahoře.